

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΥΠΟ Α. Δ. Κ.

Διαρκούντος του 1952 συνεχίζονται και έντεινονται αι προσπάθειαι τής νομισματικής και πιστωτικής πολιτικής προς εξασφάλισιν νομισματικής σταθερότητος.

Κατά τὰ πρώτα μεταπολεμικά ἔτη ἐξεδηλώθησαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν ἀλληλοδιάδοχοι φάσεις πληθωρικῶν πιέσεων, ἄλλοτε ἰσχυρῶν καὶ ἄλλοτε ἡπιωτέρων. Παντοσιδῆ αἷτια φύσεως οἰκονομικῆς (νομισματικά, δημοσιονομικά καὶ ἐμπορευματικά) καὶ πολιτικῆς (διεθνεῖς διενέξεις, διεξαγωγή πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὸ ἐσωτερικόν) εἶχον συντελέσει εἰς τὴν διαμόρφωσιν, ἐπὶ σειρὰν ἔτων, καταστάσεως εἰς τὴν χώραν τῆς ὁποίας τὸ κύριον χαρακτηριστικόν ἀπὸ νομισματικῆς πλευρᾶς ἦτο ἡ νομισματικὴ ἀστάθεια. Ἀνεπαρκῆς ἐγχωρία παραγωγή ἐναντι τῶν μεγάλων ἀναγκῶν τῆς χώρας εἰς ἀγαθὰ καταναλώσεως καὶ κεφαλαίου, ἐμπορευματικαὶ κατὰ συνέπειαν στενότητες καὶ ἀνοδοὶ τιμῶν ὀφειλόμεναι ὄχι μόνον εἰς τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς ἀλλὰ πλειστάκις προκαλούμεναι καὶ ἐπιδεινούμεναι ἀπὸ διεθνεῖς ἐξελίξεις (νομισματικαὶ ὑποτιμήσεις τοῦ 1949, κορεατικὸς πόλεμος, δαπάναι ἐπανεξοπλισμῶν) ὑπῆρξαν οἱ κύριοι λόγοι τῶν πληθωρικῶν φαινομένων εἰς τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον.

Ὑπὸ συνθήκας γενικώτερον δυναμένης νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἀνωμάλους, ἡ ἐν τῇ χώρᾳ ἀσκουμένη νομισματικὴ πολιτικὴ δὲν ἦτο εὐχερὲς οὔτε ἴσως καὶ σκόπιμον νὰ προσλάβῃ κατὰ τὸ παρελθόν ἄκρως αὐστηρὰν ἀντιπληθωριστικὴν μορφήν. Ἡ ἐπιδίωξις ταχείας ἀναπτύξεως τῆς ἐγχωρίας παραγωγῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν στενοτήτων τῶν ἀγαθῶν ἀπετέλεσεν ἐπὶ μακρὸν πρωταρχικῶς κατευθυντήριον γραμμὴν τῆς γενικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς καὶ συνεπῶς καὶ τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς, τῆς ὁποίας ἡ πιστωτικὴ πλευρὰ ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς παραγωγικῆς δράσεως ὄλα τὰ δυνατὰ μέσα πρὸς ἀνάπτυξίν τῆς. Τὸ συνολικόν μέγεθος τῶν πιστώσεων ἀξαναρόμενον ὑπεβοήθησε καὶ συνέβαλε διαρκῶς εἰς τὴν συνεχῆ αὐξησιν τῆς παραγωγῆς. Οὐτε ἄλλωστε ἦτο δυνατόν καὶ ἄρθόν, καθ' ὃν χρόνον ἡ ὅλη οἰκονομία διήνυε τὸ στάδιον τῆς ταχείας ἀναπτύξεως τῆς παραγωγῆς, νὰ παρεμβληθοῦν, πρὸς εξασφάλισιν ἀβεβαίας καθ' ὅλας τὰς λοιπὰς ἐνδείξεις ἀπολύτου νομισματικῆς σταθερότητος, ἐμπόδια ἀπὸ τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς, ἧτις οὕτω κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην ἐμφανίζεσθαι παρακολουθοῦσα καὶ ἐνισχύουσα πρωτίστως τὴν ἀξαναρόμενὴν παραγωγήν. Ἀναμφιδόλως ὁ σκοπὸς τῆς νομισματικῆς σταθερότητος ὑπῆρξε πάντοτε ταυτόχρονος πρὸς τὴν ἐπιδιωκομένην αὐξησιν τῆς παραγωγῆς, πλὴν τὰ ποικίλα σύνδρομα αἷτια, αἷτινα ἐμνημονεύθησαν, ἐπροκάλεσαν κατὰ καιροὺς ὀλίγησιν τῆς ἀγοραστικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος.

Ἡ βαθμιαία, ἀλλὰ καὶ ταχεία, οἰκονομικὴ ἀνοδος τῆς χώρας, ὑποβοηθουμένη, καὶ τοῦτο δέον ἰδιαίτερος νὰ ὑπογραμμισθῇ, ὑπὸ τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας, φθάνει κατὰ τὸ ἔτος 1951 εἰς ἐπίπεδα ἀνώτερα τῶν προπολεμικῶν. Ἀπὸ τοῦ 1952 ἡ συμβολὴ τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας, παράγοντος σπουδαίως συντελούντος μέχρι τότε εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐγχωρίας παραγωγῆς, μειοῦται διὰ τὴν χώραν μας σημαντικῶς καὶ κατὰ συνέπειαν περιορίζονται ἔκτοτε αἱ δυνατότητες δια-

τηρήσεως τοῦ αὐτοῦ, ὡς πρότερον, ρυθμοῦ, παραγωγικῆς ἀναπτύξεως. Ἡ νομισματικὴ καὶ πιστωτικὴ πολιτικὴ κατ' ἀνάγκην προσανατολίζεται ὁλονὲν εἰς τὴν νέαν διαμορφουμένην κατάστασιν.

Ἡ διατήρησις τῆς παραγωγῆς εἰς τὰ ἐπιτευχθέντα ἐπίπεδα καὶ ἡ συνεχὴς αὐξήσις αὐτῆς, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τὸ ἀνταποκρινόμενον εἰς τὴν ὑφισταμένην ζήτησιν, συνιστοῦν ἀπὸ τοῦ 1952 τὸν γνώμονα τὸν κατευθύνοντα τὴν νομισματικὴν καὶ πιστωτικὴν πολιτικὴν, ἐξεταζομένην ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς τῆς συμβολῆς τῆς εἰς τὴν παραγωγικὴν δρᾶσιν.

Ἀπὸ τῆς ἐτέρας σκοπιᾶς, τῆς ἐξασφαλίσεως δηλαδὴ σταθερᾶς τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ νομίσματος, ἡ νομισματικὴ πολιτικὴ συγκεντρώνει τὴν προσοχὴν τῆς πρὸς τὸν τιμάρθιμον καὶ τὸ μέγεθος τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας καὶ ἐπιδιώκει τὴν διαρκῆ προσαρμογὴν τοῦ τελευταίου, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ ὑπερβαίῃ ἐκάστοτε τὸ ἐντελῶς ἀπαραίτητον πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ ὄγκου τῶν πραγματικῶν συναλλαγῶν ποσόν.

Ἡ δρᾶσις τῆς νομισματικῆς καὶ πιστωτικῆς πολιτικῆς, ἐπιδιωκούσης κατὰ θάσιν τὴν σταθερότητα τῆς ἀγροαστικῆς ἀξίας τῆς δραχμῆς καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς παραγωγικῆς δράσεως εἰς θρία ἀνταποκρινόμενα εἰς τὴν ζήτησιν, ἐκδηλοῦνται ὅθεν, κατὰ τὸ 1952, διὰ τῆς χαράξεως κατευθυντηρίων γραμμῶν καὶ λήψεως ἐπὶ διαφόρων τομέων μέτρων, τὰ ὅποια δύνανται νὰ συνοψισθοῦν εἰς τὰ ἑξῆς :

Α'. ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΑΘΑΡΩΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΩΣ

1. Ἡ ρύθμισις τοῦ συνολικοῦ μεγέθους τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας λαμβάνει χώραν μὲ κυρίαν ἐπιδίωξιν τὸν κατὰ τὸ μέτρον τοῦ δυνατοῦ συμπληρισμὸν τῶν δύο ρευμάτων : εἰσοδῆς καὶ ἐκροῆς τραπεζογραμματίων ἐκ τῆς ἐκδοτικῆς τραπεζῆς.

2. Πρὸς ἐφαρμογὴν καὶ ἐπίτευξιν τῆς ἀνωτέρω ἐπιδιώξεως προγραμματίζεται εἰς βραχύτατα χρονικά διαστήματα (μηνιαία) ἡ ἕκτασις διοχετεύσεως τραπεζογραμματίων εἰς τὴν οἰκονομίαν διὰ διαφόρων ἀγωγῶν, ὅπως αἱ πιστώσεις, ἡ ταμιακὴ ἐξυπηρέτησις τῆς ἐκτελέσεως τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ, ἡ συγκέντρωσις τῶν ἐγχωρίων προϊόντων, ἡ ἀνασυγκρότησις. Τὸ συνολικὸν εἰς δραχμὰς ποσόν, τὸ ἀπαιτούμενον διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν, τῶν προκυπτουσῶν ἐκ τῶν ἀνωτέρω αὐξητικῶν τῆς κυκλοφορίας παραγόντων, συναρτᾶται ἐκάστοτε κατὰ μηνιαίας περιόδους καὶ προσδιόριζεται κατὰ θάσιν ἀπὸ τὰ δημιουργούμενα διαθέσιμα εἰς δραχμὰς ἐκ παραγόντων δυναμένων νὰ ἐπιδρῶν συστατικῶς ἐπὶ τῆς κυκλοφορίας, ἐκ τῶν ὁποίων κυριώτεροι εἶναι : αἱ πάσης φύσεως πιστώσεις, αἱ ἐκ τῆς ἀμερικανικῆς δοθηθείας δημιουργούμεναι δραχμαί, ἡ διαθέσις συγκεντρωθέντων γεωργικῶν προϊόντων καὶ ἐτέρων κρατικῶν ἐφοδίων καὶ αἱ καταθέσεις, ἰδίως νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου.

Εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 1952 δραχμαὶ ἐδημιουργοῦντο ἐπίσης καὶ ἐκ τῆς πωλήσεως χρυσῶν λιρῶν ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ἣτις πώλησις μεταγενεστέρως ἔπαυσεν ἐντελῶς.

3. Ἀποκλίσεις ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω προγραμματισμὸν καὶ ρυθμιστικὰς ἐνεργείας ἀπετέλεσαν, ὅπως ἦτο φυσικὸν καὶ ἐπόμενο, αἱ μεταβολαὶ τοῦ μεγέθους τῆς κυκλοφορίας ἐξ ἀγοραπωλησιῶν συναλλάγματος καὶ ἡ διεύρυνσις τῆς κυκλοφορίας ἢ ἐπιδαλλομένη ἐξ ἐποχικῶν λόγων εἰς περιόδους ἐκτάκτων πληρωμῶν.

Β'. ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΩΣ

1. Διαρκούντος του 1952 επέργεται σημαντικός περιορισμός κυρίως των εκ του έκδοτικού προνομίου χορηγούμενων πιστώσεων, εις τρόπον ώστε να αποκλεισθούν αι εκ τής πιστωτικής πολιτικής δυνάμει να επέλθουν πληθωρικοί επιδράσεις επί τής οικονομίας. Ἡ πολιτική αὕτη χαρακτηρίζεται ὡς **ἀντιπληθωριστική** (περιορίζουσα δηλαδή καὶ περικόπτουσα πλεοναζούσας πιστώσεις, δυνάμενας, λόγῳ τής προκαλουμένης ἐκ τούτων αὐξήσεως τής νομιματικῆς κυκλοφορίας, νὰ ἐπιφέρουν περαιτέρω πληθωρικὰς πιέσεις) ὄχι δὲ καὶ **ἀντιπληθωρική** (ἥτις θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μείωσιν τής παραγωγῆς εἰς ἐπίπεδα κατώτερα τῶν δικαιολογούμενων ἐκ τῶν ὑφισταμένων ἀναγκῶν).

Ἡ μείωσις τής πιστοδοτήσεως τής οικονομίας ὑπῆρξεν ἀπότοκος τής συστολῆς τής οικονομικῆς δραστηριότητος τής χώρας ἐν γένει, ὀφειλομένης καὶ ταύτης εἰς τὴν κατόπιν τής μείωσεως τής ἀμερικανικῆς βοηθείας σοβαρὰν ἐπιβράδυνσιν εἰς τὸν ρυθμὸν τῶν ἐπενδύσεων, ὅστις δίδει εἰς μίαν οἰκονομίαν τὸν τόνον τής γενικῆς οικονομικῆς δραστηριότητος. Περισσότερον συγκεκριμένως, ἐπεδιώχθη κατὰ τὸ 1952 διὰ τής πιστωτικῆς πολιτικῆς :

α) Ἡ χρηματοδότησις τῶν παραγωγικῶν κλάδων ἐκ τῶν διαθέσιμων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν, ἤτοι ἐκ τής ἀποταμιεύσεως, πρὸς ἀποφυγὴν διογκώσεως τής ἐκ τοῦ έκδοτικοῦ προνομίου χρηματοδοτήσεως.

β) Ἡ ἐνίσχυσις πρὸ παντὸς τῶν παραγωγικῶν κλάδων, καθὼς καὶ τῶν κλάδων τοῦ ἐμπορίου, οἵτινες ἔχουν ὡς ἀντικείμενον βασικὰ διὰ τὴν οἰκονομίαν προϊόντα καὶ ἐμπορεύματα.

γ) Ἡ ρευστοποιήσις παγωμένων πιστώσεων ἔναντι τῶν τραπεζῶν, αἵτινες εἶχον χορηγηθῆ ὑπ' αὐτῶν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν.

δ) Ἡ καθιέρωσις τοῦ ἐμπορικοῦ γραμματίου ὡς ὄργάνου παροχῆς πίστεως καὶ ἡ θαυμασιὰ μετατόπισις πρὸς τὴν μέθοδον ταύτην χρηματοδοτήσεως, ἀντὶ τής ἀποκλειστικῶς σχεδὸν μέχρι τότε ἐφαρμοζομένης μεθόδου παροχῆς πίστεως ὑπὸ μορφήν κεφαλαίων κινήσεως, ἰδίᾳ πρὸς τὴν βιομηχανίαν.

Γ'. ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΤΟΜΕΩΣ

1. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἀφ' ἧς ἤρχισε παρεχομένη ἡ ἀμερικανικὴ βοήθεια δὲν δύναται νὰ γίνῃ λόγος περὶ ἐλλείμματος τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ, καλυπτομένου διὰ τής ἐκδόσεως πληθωρικῶν δραχμῶν, δι' ἀκαλύπτων δηλαδή προκαταβολῶν ὑπὸ τής έκδοτικῆς τραπεζῆς πρὸς τὸ δημόσιον. Καθ' ὅλα τὰ τελευταῖα ἔτη τὰ ἐλλείμματα τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ ἐκαλύπτοντο ἐκ τῶν δραχμῶν τής ἀμερικανικῆς βοηθείας, αἵτινες, φυσικὰ, ἐφ' ὅσον ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὰ ἀνοίγματα τοῦ προϋπολογισμοῦ δὲν ἐλάμβανον τὴν κατεύθυνσιν δι' ἣν ἀρχικῶς προωρίζοντο, ἤτοι τής ἀνασυγκροτήσεως.

2. Κατὰ τὸ 1952, ὅποτε ἔλαβε χώραν ἡ σοβαρὰ μείωσις τής ἀμερικανικῆς βοηθείας, καταβάλλεται προσπάθεια ὅπως περιορισθῆ εἰς ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλύτερον βαθμὸν ἡ τοιαύτη χρησιμοποίησις τής ἀμερικανικῆς βοηθείας διὰ τὰ ἐλλείμματα τοῦ προϋπολογισμοῦ, εἰς τρόπον ὅστε νὰ ἀπομένουν διαθέσιμα ποσὰ δραχμῶν διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν. Ἀπὸ καθαρῶς δὲ κυκλοφοριακῆς πλευρᾶς, ἐπεδιώχθη ἡ κατὰ μῆνα ἰσοσκέλισις τῶν εἰσρεουσῶν εἰς τὴν έκδοτικὴν τράπεζαν δραχμῶν ἐκ

τών λογαριασμών του Δημοσίου, οι οποίοι περιλαμβάνουν την διαχείρισιν του κρατικού προϋπολογισμού.

Δ'. ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΩΣ

1. Σχετικώς με τὰς ἐγχωρίους τιμὰς βασικῶν ἐξαγωγίμων γεωργικῶν προϊόντων ἠκολουθήθη κατὰ τὸ 1952 πολιτικὴ καθορισμοῦ αὐτῶν συναρτήσῃ τῶν τιμῶν ἐξωτερικοῦ, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀποφεύγηται κατὰ τὸ δυνατόν ἡ ὑπερτίμησις τῶν ἐξαγωγίμων προϊόντων, ἡ καθιστώσα ταῦτα ὀλιγὸς παθητικὰ ἔναντι τῶν διεθνῶν ἀγορῶν καὶ τιμῶν. Ἡ ἐνέργεια αὕτη συνεκράτησε εἰς σχετικῶς χαμηλὸν ἐπίπεδον τὰς τιμὰς τῶν ἐν λόγῳ προϊόντων.

2. Διὰ τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς ἐπεδιώχθη περιορισμὸς τῶν πιστώσεων πρὸς βιομηχανικοὺς ἰδίᾳ κλάδους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ ἐμπόριον, ὅπου ἐδημιουργοῦντο ἀποθέματα. Καὶ ἡ ἐνέργεια αὕτη ἔσχεν ἐπίσης ἐπίδρασιν σταθεροποιητικὴν, εἰς μερικὰς δὲ περιπτώσεις ἐσημειώθη καὶ κάμψις τῶν τιμῶν, προσαρμοζομένων λόγῳ τῆς πίεσεως τῶν ἀποθεμάτων πρὸς τὴν ζήτησιν ἐσωτερικοῦ.

3. Ἐπὶ πλείστων ἐκ τῶν εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων ἐπεβλήθησαν, ἰδίως λήγοντος τοῦ 1952, βαρεῖαι εἰσφοραί, αἱ ὅποιαι ἐκ πρώτης ὄψεως θὰ ἔδει νὰ ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ὑψωσιν τῶν τιμῶν αὐτῶν εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Οὐχ ἦττον, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι πολλὰ ἐκ τῶν ἐν λόγῳ εἰδῶν εἰσήγοντο προηγουμένως δι' ὑπερτιμημένου συναλλάγματος, προερχομένου ἐκ τῆς ἐλευθέρας διαθέσεως τῶν ἐκ παθητικότητων εἰσαγωγικῶν δικαιωμάτων, τὸ ὅποιον εἶχεν ἤδη ὀδηγήσει εἰς τὴν ὑπερτίμησιν τῶν ἐμπορευμάτων αὐτῶν εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἡ πιστωτικὴ πολιτικὴ ἐστένυσσε περισσότερον παντὸς ἄλλου κλάδου τὰς πρὸς τὸ εἰσ-

Ἐξέλιξις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας καὶ
τῶν τιμαρίθμων ἀκριβείας ζωῆς καὶ χονδρικῆς πωλήσεως κατὰ τὸ ἔτος 1952

ΜΗΝΕΣ	Κυκλοφορία (τέλους ἐκάστου μηνός)		Τιμαρίθμοι Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος			
	Δισεκ. Δραχ.	+ ή - ο ἐν σχέσει πρὸς προηγ. μῆνα	Ἀκριβείας ζωῆς		Χονδρικῆς πωλήσεως	
			1938=1	+ ή - ο ἐν σχέσει πρὸς προηγ. μῆνα	1938=1	+ ή - ο ἐν σχέσει πρὸς προηγ. μῆνα
1951 Δεκέμβριος	2 198,5		355,9		399,4	
1952 Ἰανουάριος	1 971,7	-10,3%	361	+1,4%	403,5	+1%
Φεβρουάριος	1 961	-0,5%	365,9	+1,4%	405,3	+0,5%
Μάρτιος	1 900,9	-3,1%	370,1	+1,2%	405,1	-0,1%
Ἀπρίλιος	2 021,5	+6,3%	367	-0,8%	398,3	-1,7%
Μάιος	1 984,6	-1,8%	366	-0,3%	394,2	-1%
Ἰούνιος	1 945,3	-2%	361,5	-1,2%	386,7	-1,9%
Συνολικὴ μεταβολὴ α' ἑξαμήνου	-253,2	-11,5%	+5,6	+1,6%	-12,7	-3,2%
1952 Ἰούλιος	2 042,2	+5%	359,4	-0,6%	381,5	-1,3%
Αὐγούστος	2 181,8	+6,8%	355,5	-1,1%	382,8	+0,3%
Σεπτέμβριος	2 246	+2,9%	363,4	+2,2%	383,7	+0,2%
Ὀκτώβριος	2 216,2	-1,3%	358,6	-1,3%	388,9	+1,4%
Νοέμβριος	2 223	+0,3%	361,3	+0,8%	390,1	+0,3%
Δεκέμβριος	2 475,9	+11,4%	357,9	-0,9%	391,7	+0,4%
Συνολικὴ μεταβολὴ β' ἑξαμήνου	+530,6	+27,3%	-3,6	-1%	+5	+1,3%
Συνολικὴ μεταβολὴ ὀλοκλήρου τοῦ ἔτους	+277,4	+12,6%	+2	+0,6%	-7,7	-1,9%

αγωγικών ἐμπορίων πιστώσεις, αἱ ἐπιβληθεῖσαι εἰσφοραὶ μικρὰν ἀνυψωτικὴν ἐπίδρασιν ἔχον ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν, συμπιεσθέντος εἰς τὰς περισσοτέρας τῶν περιπτώσεων τοῦ ὑπερβολικοῦ προηγουμένως ἐμπορικοῦ κέρδους καὶ τῶν παρασιτικῶν ἐπιβαρύνσεων.

4. Ἡ δημιουργία ὑπὸ τοῦ Κράτους ρυθμιστικῶν ἀποθεμάτων εἰς οὐσιώδη ἐμπορεύματα, ὅπως τὸ ἐλαιόλαδον, ἢ ζάχαρις κ.ἄ., παρέσχον τὴν εὐχέρειαν ἀσκήσεως τιμορρυθμιστικῆς πολιτικῆς, ἣτις συνέβαλεν εἰς τὴν διατήρησιν σταθεροῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν. Ἡ τελευταία αὕτη ἐνέργεια τοῦ σχηματισμοῦ ἀποθεμάτων, μαζί μὲ τὴν συγκέντρωσιν τοῦ σίτου, εἶχε βεβαίως ὡς ἀποτέλεσμα τὴν διόγκωσιν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας, χωρὶς ὅμως νὰ ἐπέλθουν ἐκ τοῦ λόγου τούτου πληθωρικαὶ ἐπιδράσεις, καθόσον ἐκ τῆς ἀσκηθείσης πιστωτικῆς πολιτικῆς, ἣτις περιώρισε τὰς πλεοναζούσας πιστώσεις πρὸς διαφόρους κατευθύνσεις, συνεψήφισθη σημαντικῶς ἢ ἐκ τῶν ἀνωτέρω αἰτιῶν αὐξήσις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας.

Τραπεζικὴ χρηματοδότησις*

(Εἰς δισεκατομμύρια δραχμῶν)

Κατηγορίαι πιστώσεων	Γενικὸν σύνολον χρηματοδοτήσεως		Ἀνάλυσις χρηματοδοτήσεως			
	Διὰ κεφαλαίων τῆς Τραπέζ. τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκ διαθεσίμων τῶν λοιπῶν τραπεζῶν		Ἀπ' εὐθείας παρὰ Τραπέζ. τῆς Ἑλλάδος καὶ μέσω λοιπῶν τραπεζῶν διὰ κεφαλ. Τραπέζης Ἑλλάδος		Ἐκ διαθεσίμων τῶν λοιπῶν τραπεζῶν	
	Δεκ. 1951	Δεκ. 1952	Δεκ. 1951	Δεκ. 1952	Δεκ. 1951	Δεκ. 1952
Βιομηχανία	1 249	1 009	595	269	654	740
Ἐμπόριον ἐν γένει	1 126	894	399	231	727	663
Ἀναπροξόφλησις χαρτοφυλακίου τραπεζῶν	—	—	—	87	—	87
Σύνολον α'	2 375	1 903	994	587	1 381	1 316
Καπιεμπόριον	503	445	450	400	53	45
Βιοτεχνία	35	42	31	36	4	6
Σύνολον β'	2 913	2 390	1 475	1 023	1 438	1 367
Ἀγροτικὴ πίστις	1 660	1 846	1 483	1 530	177	316
Συγκέντρωσις γεωργικῶν προϊόντων κ. λ. ἐργασίαι λισμῶ δημοσίου	643	707	643	666	—	41
Κτηματικὴ πίστις	168	217	126	173	42	44
Καταναλωτικοὶ συν]μοί	46	46	40	41	6	5
Ἀποδοχαὶ προσ. τραπεζῶν	25	14	25	14	—	—
Διάφορα	157	208	129	154	28	54
Σύνολον	5 612	5 428	3 921	3 601	1 691	1 827

* Εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν στοιχείων τοῦ ἀνωτέρω πίνακος περιλαμβάνονται: α) εἰς τὰς πρὸς τὴν βιομηχανίαν πιστώσεις καὶ αἱ προξοφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματίων τῶν βιομηχανιῶν ὡς καὶ αἱ πρὸς συγκοινωνιακὰς καὶ ἠλεκτρικὰς ἐπιχειρήσεις πιστώσεις, β) εἰς τὰς χρηρηγήσεις ἀγροτικῆς πίστεως καὶ αἱ πιστώσεις εἰς γεωργικὰ ἐφόδια αὐτίνες πρότερον περιλαμβάνοντο εἰς τὸ στοιχεῖον «Συγκέντρωσις γεωργικῶν προϊόντων καὶ λοιπῶν ἐργασιῶν τῆς ΑΤΕ λογαριασμῶ τοῦ Δημοσίου».

*Ανωτέρω εξετάθησαν συνοπτικῶς αἱ γενικαὶ κατευθύνσεις, τὰς ὁποίας ἤκολούθησεν ἡ νομισματικὴ καὶ πιστωτικὴ πολιτικὴ ἐπὶ διαφόρων τομέων. Εἰς τὰς σελίδας 584 καὶ 585 παρατίθενται δύο πίνακες δεικνύοντες ἀφ' ἑνὸς τὴν ἐξέλιξιν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας καὶ τῶν τιμαρίθμων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἐξέλιξιν τῶν πιστώσεων κατὰ τὸ ἔτος 1922 ἐν συγκρίσει μὲ τὸ ἔτος 1951.

*Ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν τῶν ἀναφερομένων εἰς τοὺς πίνακας τούτους δύνανται νὰ διατυπωθοῦν αἱ κάτωθι παρατηρήσεις.

α') Ἐπὶ τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας καὶ τῶν τιμαρίθμων

1. Ἡ νομισματικὴ κυκλοφορία ἠδξήθη ἐντὸς τοῦ 1952 κατὰ δρχ. 277,4 δισεκ. ἔναντι αὐξήσεως δρχ. 211 δισεκ. τοῦ 1951.

Ἡ αὐξήσις ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν εἶναι κατὰ τι μικροτέρα τὸ 1952 (12,5%) ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1951 (16,5%). Πρέπει ὁμως νὰ παρατηρηθῇ ὅτι τὸ πλεόν χαρακτηριστικὸν φαινόμενον τοῦ ἐπισκοπούμενου ἔτους εἶναι πρὸ παντός ἡ **μείωσις τῆς ταχύτητος τῆς κυκλοφορίας τοῦ νομίσματος**, ὀφειλομένη εἰς μεταβολὴν τοῦ ψυχολογικοῦ παράγοντος ἐπὶ τὸ εὐνοϊκώτερον. Οὐσιώδη, ἐπίσης, ἔνδειξιν περὶ τῆς βελτιώσεως τοῦ ψυχολογικοῦ παράγοντος ἀποτελεῖ τὸ γεγονός ὅτι, ἐξαιρέσει τῆς ἐκδηλωθείσης, ὡς καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη συνέβη, ζητήσεως χρυσῶν λίρων εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 1952, ἀνεκόπη ἔκτοτε τελείως ἡ ροπὴ πρὸς τὴν χρυσὴν λίραν, μὲ ἀποτέλεσμα ἡ ἐκδοτικὴ τράπεζα νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς ἀνάγκης ἀντιμετώπισεως τῆς τοιαύτης ζητήσεως.

2. Ἐνδειξιν, τὸσον τῆς ψυχολογικῆς μεταβολῆς ἐπὶ τὰ βελτῖα ἣτις συνετέλεσθη, ὅσον καὶ τῆς διαμορφώσεως καλυτέρας καταστάσεως ἰσορροπίας μεταξὺ μεγέθους τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας καὶ τοῦ ὄγκου τῶν συναλλαγῶν ἐπὶ ἐμπορευμάτων καὶ ὑπηρεσιῶν, ἀποτελεῖ ἡ ἐξέλιξις τῶν τιμαρίθμων οἱ ὅποιοι διαρκούντες τοῦ 1952 παρουσιάζουν ἀξιοσημείωτον σταθερότητα. Αἱ τελικαὶ διαφοραὶ μεταξὺ ἀρχῆς καὶ τέλους τοῦ ἔτους εἶναι: εἰς τὸν τιμάρθμον κόστους ζωῆς 0,6 ο), εἰς τὸν τιμάρθμον χονδρικῆς πωλήσεως 1,9 ο). Κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος 1951 οἱ αὐτοὶ ὡς ἄνω τιμάρθμοι εἶχον παρουσιάσει ὁ τοῦ κόστους ζωῆς αὐξήσιν 9,7 ο), ὁ δὲ τῆς χονδρικῆς πωλήσεως 10,6 ο).

3. Ἐκ τῆς διαπιστώσεως ὅτι τὸ ἐπίπεδον τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας κατὰ τὸ 1951 ἦτο ἐλαφρῶς κατώτερον ἔναντι τοῦ 1952, ἐν τούτοις κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἔλαβε χώραν αὐξήσις τῶν τιμαρίθμων κατὰ 10 ο) περίπου, ἐνῶ κατὰ τὸ 1952 μὲ ἐλαφρῶς ἀνώτερον ἐπίπεδον κυκλοφορίας διαπιστοῦται σταθερότης ἐπιπέδου τιμῶν, προκύπτει ὅτι ἡ ταχύτης τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας παρουσιάζει μείωσιν κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος 1952.

β') Ἐπὶ τῶν πιστώσεων

1. Ὅσον ἀφρα εἰς τὰς πιστώσεις, διαπιστοῦται μείωσις τοῦ συνόλου τῆς τραπεζικῆς χρηματοδοτήσεως ἀπὸ δρχ. 5 612 δισεκ. εἰς δρχ. 5 428 δισεκ., ἤτοι περιορισμὸς τοῦ συνόλου τῶν πιστώσεων κατὰ δρχ. 184 δισεκ. (3,3 ο).

2. Ὁ πιστωτικὸς περιορισμὸς ἀφορᾷ κυρίως εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν διομηχανίαν, αἱ πρὸς τὰ ὁποῖα χρηρηγήσεις ἐμειώθησαν συνολικῶς κατὰ δρχ. 472 δισεκ. Ἡ μείωσις αὕτη ἀφορᾷ, πρὸ παντός, ἀνάκλησιν πιστώσεων χρηρηγηθεισῶν διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ἐκδοτικοῦ προνομίου μέσῳ τῶν ἐμπορικῶν τραπε-

ζών και της Τραπεζίης της Ελλάδος (—407 δισεκ.), ελιγώτερον δὲ τὰς χορηγήσεις ἐξ ἰδίων διαθέσιμων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν, αἱ ὁποῖαι ἐμειώθησαν μόνον κατὰ 65 δισεκ. Ἐπίσης μείωσις παρατηρεῖται εἰς τὰς πρὸς τὸ καπνεμπόριον πιστώσεις (—58 δισεκ.). Εἰς τὰς λοιπὰς κατηγορίας πιστώσεων ἔλαβον ἐντὸς τοῦ 1952 αὐξήσεις: ἀγροτική πίστις 186 δισεκ., συγκέντρωσις γεωργικῶν προϊόντων 64 δισεκ., κτηματική πίστις 49 δισεκ., βιοτεχνία 7 δισεκ., ἑτέροι πιστώσεις 51 δ.

3. Ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη, ἡ πιστωτικὴ πολιτικὴ ἐπεδίωξε κατὰ τὸ ἔτος 1952 τὴν ρευστοποιήσιν παγωμένων πιστώσεων, αἵτινες εἶχον ἐπενδυθῆ ἀφ' ἑνὸς εἰς ἐγκαταστάσεις παγίου κεφαλαίου ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς ἐμπορευματικὰ ἀποθέματα. Αἱ ἐπιχειρήσεις αἵτινες εἶχον δεσμεύσει τὰ πιστωτικὰ κεφάλαια εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἀνωτέρω κατηγορίας ὑπεχρεώθησαν ὅπως ἀποδώσουν τὰ ὀφειλόμενα. Παρεσχέθησαν ὁμῶς ποικίλαι διευκολύνσεις, καθόσον ἡ ρευστοποίησις αὕτη δὲν θὰ ἦτο κατορθωτὴ ἄνευ κλονισμοῦ τῶν ἐν λόγῳ ἐπιχειρήσεων. Ἐνεκα τούτου αἱ ἐπιστροφαὶ τῶν πιστώσεων δὲν ἐπραγματοποιήθησαν ἐξ ὁλοκλήρου, ἀλλὰ μερικῶς. Ὁ κλάδος ὅστις περισσότερον παντὸς ἄλλου περιήλθεν εἰς κατάστασιν παγοποιήσεως ὀφειλομένων πιστώσεων ἦτο ἡ κλωστοῦφαντουργία, ἡ ὁποία ὡς ἐκ τούτου ἠναγκάσθη νὰ συμπίεση τὰς τιμὰς τῶν προϊόντων τῆς πρὸς ἐπίτευξιν ρευστότητος. Ἐκ τοῦ ἐμπορίου εἰδικώτερον, τὸ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον εὐρέθη ἠναγκαζόμενον νὰ περιορίσῃ τὴν ζήτησιν νέων τραπεζικῶν πιστώσεων καὶ ἐξ ἄλλων λόγων καὶ λόγῳ τοῦ ὅτι τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς του εἰς τὰ ἀνοίγματα πιστώσεων πρὸς εἰσαγωγὴν ἐμπορευμάτων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἠδυσήθη αὐτομάτως κατόπιν τῆς ἐπιβολῆς τῶν εἰσφορῶν.

4. Αἱ γενικώτερον διατυπώμεναι παρατηρήσεις ὑπὸ τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου ἐπὶ τῆς ἀσκηθείσης κατὰ τὸ 1952 πιστωτικῆς πολιτικῆς εἶναι ὅτι ὑπῆρξεν αὕτη αὐστηρὰ καὶ ὠδήγησεν εἰς ἀντιπληθωρικὰς συνεπείας, ἧτοι εἰς ἀδυναμίαν συνεχίσεως τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ὄγκου τοῦ ἐμπορίου ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου, λόγῳ τῶν δυσχερειῶν περὶ τὴν διάθεσιν τῶν προϊόντων, μὲ περαιτέρω ἀποτέλεσμα τὴν αὐξήσιν τῆς ἀνεργίας.

Ἐφίστανται πολλὰ ἀμφιβολία ἐπὶ τῆς ἀπολύτου ὀρθότητος τῆς παρατηρήσεως ταύτης. Εἰς τὴν πραγματικότητα ἡ πίεσις ἐκ τοῦ πιστωτικοῦ περιορισμοῦ ἠσκήθη πρὸς βιομηχανίας καὶ ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις καθυστερούσας τὴν ἐπιστροφήν μεγάλων κεφαλαίων ἐκ τραπεζικῶν πιστώσεων, περιβληθεισῶν τὴν μορφήν διαφόρων ἐπενδύσεων. Ἀντιθέτως, ἡ τρέχουσα παραγωγικὴ διαδικασία ἐχρηματοδοτεῖτο κανονικῶς, ἡ δὲ καθιέρωσις τοῦ ἐμπορικοῦ γραμματίου ὡς μέσου ἀναπροεξοφλήσεως παρεῖχε ὅλας τὰς δυνατότητας συνεχοῦς ἀνανεώσεως τοῦ ρεύματος τῶν πιστώσεων πρὸς τὴν παραγωγικὴν μηχανήν. Ἐν τούτοις, ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων προέκυψεν, αἱ ἐπιχειρήσεις δὲν ἐχρησιμοποίησαν πάντοτε τὴν ὁδὸν ταύτην πρὸς χρηματοδότησιν των, ἐπιζητοῦσαι τὴν χρηματοδότησιν διὰ τῆς μεθόδου παροχῆς κεφαλαίων κινήσεως. Ὁ τρόπος ἔθεν διὰ τοῦ ὁποίου ἐπιζητεῖται ἡ χρηματοδότησις δεικνύει ὅτι κατ' ἀρχὴν αἱ δυσχέρειαι προήρχοντο ἐκ τῆς ἀδυναμίας διαθέσεως τῶν παραχθέντων προϊόντων, πᾶντα τὸ ὅποιον δεόν νὰ ὀφείλεται εἰς αἷτια ὡς ἡ ὑπερπαραγωγή ὠρισμένων κλάδων, αἱ ὑπέριμετροι εἰσαγωγαὶ ἄλλων ἐμπορικῶν κλάδων, ἡ ἐπισυμβᾶσα μείωσις τῆς ζήτησεως συνεπείᾳ μείωσεως τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας, ἧτις ἐτροφοδοτεῖ τὴν τοιαύτην ζήτησιν διὰ δαπανῶν εἴτε παραγωγικῶν